

I. A lakossági, fogyasztási kölcsönszerződésben a kétnemű devizaárfolyam (vételi és eladási árfolyam) alkalmazása során felmerülő különbözet költségnek minősül, mely mértéke feltüntetésének hiánya a szerződés semmisségét eredményezi.

II. A Hpt. 213. §-a csak a szerződés semmisségéről rendelkezik, annak jogkövetkezményeiről nem, ezért az utóbbiakra a Ptk. 237-239. § rendelkezései irányadók. A kétnemű devizaárfolyam közötti eltérés, mint költség mértéke feltüntetésének hiánya olyan érvénytelenségi ok, amely kiküszöbölhető. A szerződés érvényessé nyilvánítható akként, hogy a bíróság rögzíti a kétnemű devizaárfolyam közötti eltérés mértékét, mely a THM kiszámításakor, illetve a szerződés megkötésekor fennállt.

[1996. évi CXII. tv. (Hpt.) 213. § (1) bek; Ptk. 237. §, 238. §, 239. §; 41/1997. (III.5.) Korm. r. 8. §, 11/B. §, 12. §].

A felperes mint adós az alperesekkel mint hitelezőkkel 2006. november 14-én közjegyzői okiratba foglalt lakossági, fogyasztási kölcsönszerződést kötött. A szerződés értelmében a kölcsön összege 12 000 000 Ft volt, amely összeg, valamint annak kamata és kezelési költsége, illetve a késedelmi kamata és egyéb költségei svájci frankban kerültek megállapításra. A kölcsön összegének devizában történt megállapítására a folyósítás napján érvényes, az I.r. alperes által alkalmazott devizavételi árfolyamon került sor.

A szerződésben rögzítették a felek, hogy az induló teljes hiteldíjmutató a szerződés aláírásakor évi 7,88 %. A fizetések más devizanemre átszámításánál figyelembe vett, az I. r. alperes által alkalmazott devizavételi és eladási árfolyam érvényességének napja 2006. november 13-a volt.

A szerződés 3.1. pontja a kölcsön futamidejét 168 hónapban állapította meg, a törlesztés kezdetét pedig a kölcsönösszeg folyósítását követő hónap 4. napjában. A III/2. pont értelmében a tőke és a hiteldíj (kamatt, kezelési költség) havonta minden hónap 4. napján esedékes, egyenletes törlesztéssel.

Az egyes fizetendő törlesztőrészek forint összegét a hitelezők az általuk alkalmazott, az esedékesség napját megelőző napon érvényes devizaeladási árfolyam alapján határozták meg. Rögzítésre került a szerződés aláírásakor hatályos törlesztőrészlet összege, amely 727 svájci frank volt.

Az alperesek 2006. november 21-én a felperesnek 11 784 001 Ft kölcsönösszeget utaltak át a szerződés alapján, a felperes 2011. december 31-ig összesen 16 675 370 Ft-ot fizetett vissza az alpereseknek.

A felperes keresetében egyetemlegesen kérte kötelezni az alpereseket 4 891 369 Ft és annak járulékai megfizetésére. Többek között arra hivatkozott, hogy a szerződés a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 213. § (1) bekezdés c) pontja alapján semmis, mivel a kölcsönszerződés nem tartalmazza az árfolyamrés mértékét.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította.

A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét közbenső ítéletnek tekintette, azt saját közbenső ítéletével megváltoztatta és megállapította, hogy a felek által 2006. november 14-én kötött kölcsönszerződés érvénytelen.

A felperes érvénytelenségi okként a Hpt. 213. § (1) bekezdésére is hivatkozott, ezért a másodfokú bíróság a Ptk. 234. § (1) bekezdése alapján vizsgálta ezen semmisségi okot.

Rögzítette, hogy a Hpt. 212. §-a értelmében a lakossági kölcsönszerződésnek tartalmaznia kell a külön jogszabály alapján megállapított éves százalékban kifejezett teljes hiteldíj-mutatót.

A másodfokú bíróság a THM számítás előkérdésének tekintette, hogy a devizavételi- és eladási árfolyam között jelentkező különbözetet (amit árfolyamrésnek jelölt) költségnek kell-e tekinteni, amelyet a hivatkozott jogszabályi rendelkezések alapján a szerződésnek, illetve a THM-nek tartalmaznia kell. Megítélése szerint, mivel a kölcsön összege devizában rögzített, de annak folyósítása és törlesztése forintban történt, ezért a deviza átváltásból eredő többletfizetési kötelezettség teljes egészében a kölcsönnevőre hárul, olyan költségként jelentkezik, amely a kölcsön

felvételével merült fel, s amely a hitelező részére visszafizetendő összeget növelte. A Hpt. értelmében a hiteldíjnak minden, a kölcsön felhasználásával kapcsolatban fizetendő költséget tartalmaznia kell, nem tekinthető tehát kivételnek ez alól az általa árfolyamrésnek nevezett különbözetből eredő költség sem.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint a Hpt. 213. § (1) bekezdés b) és c) pontjainak együttes értelmezéséből az következik, hogy a c) pont a b) pontban rögzített feltételek részletezését tartalmazza.

A perbeli szerződés II.1., 2., 3. alpontjai nem tesznek említést az ügyleti kamaton és a kezelési költségen túli, a THM értékét meghatározó további költségekről, így az árfolyamrésből eredő költségről sem. Mindezek alapján a másodfokú bíróság közbenső ítéletével a perbeli kölcsönszerződésnek a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontján alapuló semmisségét állapította meg, utalva arra, hogy a kereseti követelés összecszerúsége tekintetében az elsőfokú bíróságnak kell lefolytatnia a további eljárást a Ptk. 237. § (1) bekezdésére figyelemmel.

Felülvizsgálati kérelmükben az alperesek a jogerős közbenső ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérték. Álláspontjuk szerint a jogerős közbenső ítélet a Hpt. 213. § (1) bekezdés b) és c) pontjaiba, valamint a Ptk. 239. § (1) és (2) bekezdéseibe ütköző módon jogszabálysértő. Arra hivatkoztak, hogy a másodfokú bíróság az ún. árfolyamrés jogszabálysértő módon minősítette a kölcsönszerződés költségeként, ezzel olyan fogalmat alkotott, illetve költséget hozott létre, amelyet sem jogszabály, sem a bírósági gyakorlat nem ismer.

Véleményük szerint a THM rendelet az árfolyamrésnek a THM-re gyakorolt hatását nem a költségek között [8. § (1) bekezdés], hanem külön részben szabályozza (11/B. §), amiből az következik, hogy az nem költség, hanem speciális számítási mód. Az árfolyamrés megjelenik a THM-ben, de külön kimutatni nem kell, ilyen kötelezettséget egyetlen jogszabály sem tartalmaz. Az egyidejű devizavételi és -eladási árfolyamnak kizárólag a THM számítása során van jelentősége, ezen felül külön az árfolyamrés, mint költséget nem kellett és nem is lehetett a THM számítása során figyelembe venni.

Utaltak arra is, hogy a perbeli szerződés I. pontja utolsó mondata meghatározta a kirovó árfolyamot, III.2. pont 2. és 3. bekezdése a lerovó árfolyamot, mely adatokat a szerződés részét képező üzletszabályzat is tartalmazta. Mindezek, valamint a jogerős közbenső ítélet azon megállapítása alapján, miszerint a THM tartalmazta az árfolyamrés, a szerződés pedig a THM-et, megállapítható, hogy a szerződés az árfolyamrés is tartalmazta. Így amennyiben az árfolyamrés költségnek kell tekinteni, az alperesek akkor sem sértették meg a Hpt. 213. § (1) bekezdés b) és c) pontjait.

Az alperesek arra is hivatkoztak, hogy az árfolyamrés a teljes szerződéses szolgáltatás csak nagyon kis hányadát érinti, ezért nyilvánvaló, hogy a felek azt az érvénytelen rész nélkül is megkötötték volna, illetve az az érvénytelen rész nélkül is teljesíthető. Azáltal, hogy a szerződéses szolgáltatás egészéhez viszonyított kis jelentőségű hiány miatt az egész szerződés semmisségét mondta ki a másodfokú bíróság, a Ptk. 239. § (1) és (2) bekezdésébe ütköző módon aránytalan jogkövetkezményt alkalmazott.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős közbenső ítélet hatályában fenntartását kérte. A legfőbb ügyész a Kúria Pp. 274.§ (6) bekezdése alapján megküldött kérdéseire szakmai véleményében azt fejtette ki, a deviza forintra átszámítása és az ebből szükségszerűen fakadó árfolyamrés nem a kölcsönszerződés költsége, ezért nem kell azt a szerződésben feltüntetni. Mindezek alapján az árfolyamrés kifejezett megjelölésének hiánya a szerződés semmisségét nem eredményezi.

A Kúria a jogerős közbenső ítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül és azt kizárólag az alkalmazott jogkövetkezmény tekintetében találta jogszabálysértőnek.

Az alperesek felülvizsgálati kérelmében írtakra tekintettel a Kúriának abban a jogkérdésben kellett állást foglalnia: a perbeli lakossági, fogyasztási kölcsönszerződésben költségnek minősül-e a

kétnemű devizaárfolyam (vételi és eladási árfolyam) alkalmazása során felmerülő különbözet. Amennyiben költség, annak az a jogkövetkezménye, hogy - figyelemmel a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontjában foglaltakra – az árfolyamok közötti különbség %-os mértéke, vagy az árfolyamrés mértéke feltüntetésének hiánya a szerződés semmisségét eredményezi. Nem tárgya jelen felülvizsgálati eljárásnak a kétnemű árfolyam alkalmazása esetleges tisztességtelenségének megítélése, mely kérdés kapcsán a Kúria előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezett a Pfv.VII.21.247/2012. számú ügyben.

A felmerült jogkérdés megválaszolásához a Kúria rögzíti - mert ezen fogalmak tartalmát jogszabály nem adja meg -, hogy árfolyam alatt egy deviza másik devizában kifejezett értékét érti. Az árfolyam különbözet számszerűen mutatja meg adott időpontban az adott deviza vételi- és eladási árfolyama közötti különbséget (pl. 8 Ft). Az árfolyamrés pedig azt fejezi ki, hogy az adott deviza vételi és eladási árfolyama az adott időpontban hány százalékban tér el az adott deviza középárfolyamától (pl. +/- 1 %).

A jelen perben a felek nem vitatták, hogy az ugyanazon időpontban érvényesülő eladási és vételi árfolyam kizárólag a THM kiszámításakor jelent meg, értékelődött. A kölcsön folyósításakor csak a vételi árfolyamnak, míg a törlesztésekkor csak az eladási árfolyamnak volt, illetve ez utóbbinak van jelentősége. Ez azonban még nem jelenti – a később kifejtettek szerint - azt, miszerint szerződésen kívüli és így jelen jogkérdés eldöntését nem befolyásoló körülménynek kellene tekinteni, hogy a vételi és eladási árfolyam képzésekor a pénzügyi intézmény milyen mértékben tér el saját deviza középárfolyamától.

Az alperesek felülvizsgálati kérelmükben azt állították, hogy a jogerős közbenső ítélet a Hpt. 213. § (1) bekezdés b) illetve c) pontjában foglaltakat sérti.

A Kúria rámutat arra, hogy a Hpt. felülvizsgálati kérelemben hivatkozott rendelkezéseit azok céljának megfelelően kell értelmezni, figyelemmel az Alaptörvény 28. cikkében foglaltakra is. A Hpt. 213. §-ának célja egyértelműen a fogyasztók védelme. A fogyasztók védelmét az indokolja, hogy ők a kölcsönt nyújtó professzionális gazdasági szereplőkhöz képest információs hátrányban vannak, a kölcsönt nyújtók intellektuális, szakmai és kommunikációs erőfőlnye a kölcsönszerződés megkötésekor, illetve a jogviszony egész tartama alatt egyértelműen fennáll.

A költség fogalmát a perbeli szerződés megkötésének időpontjában jogszabály (ide értve a Ptk-t, a Hpt-t, a THM rendeletet is) egyértelműen nem határozta meg, a Hpt. egyes rendelkezései is eltérően rendelkeztek róla [pl. Hpt. 212. § (2) bekezdése, 213. § (1) bek c) pontja].

A felülvizsgálati kérelemben hivatkozott Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pontja szerint kötelező a szerződésben feltüntetni az éves, százalékban kifejezett teljes hiteldíjmutatót és a hiteldíjmutató számítása során figyelembe nem vett egyéb – esetleges – költségeket. A 213. § (1) bekezdés c) pontja a fogyasztási, lakossági kölcsönszerződés kötelező tartalmi elemeként sorolja fel a szerződéssel kapcsolatos összes költséget, ideértve a kamatokat, járulékokat, valamint ezek éves, százalékban kifejezett értékét. A teljes hiteldíjmutatóban - figyelemmel a Hpt. 212. § (2) és (3) bekezdésében írtakra - az adós által a kölcsönért fizetendő terhelést kell számításba venni.

A teljes hiteldíjmutató fogalmát és számítását a perbeli szerződés megkötésekor a THM rendelet határozta meg.

A THM rendelet egyes vonatkozó rendelkezéseinek elemzése előtt a Kúria vizsgálta a THM célját, funkcióját. A THM egyik - a THM rendelet 1. § (1) bekezdésében tételesen is rögzített - funkciója az, hogy a fogyasztó a szerződés megkötése előtt az egyes pénzügyi intézmények által nyújtott termékek „árai”-t össze tudja hasonlítani. Másik funkciója – bár ennek tételes rögzítése a rendeletben elmaradt - az, hogy a jövőre nézve is tájékoztatást nyújtson arról, milyen terhek terhelik a fogyasztót, feltéve, hogy szerződésszerű teljesítésre kerül sor, és nem változnak a szerződéses feltételek (egyoldalú szerződésmódosítás lehetősége).

A THM funkciójával kapcsolatban az Európai Unió Bírósága a C-76/10. sz. Pohotovost’ s. r. o. kontra Iveta Korčkovská ügyben 2010. november 16-án hozott határozatában az irányelvet

értelmezve foglalt állást. Kifejtette, miszerint a hivatkozott irányelv 4. cikke a fogyasztók tisztességtelen hitelfelvételekkel szembeni védelme érdekében írja elő, hogy a kölcsönvevő a szerződés megkötésekor rendelkezzen mindazon tényezők ismeretével, amelyek kötelezettségvállalására hatással lehetnek; hogy a fogyasztó teljes körűen megismerhesse az általa megkötött szerződés jövőbeli teljesítésével kapcsolatos feltételeket (68. pont). Az Európai Unió Bírósága szerint alapvető fontossággal bír a fogyasztónak a hitel összköltségéről – egységes matematikai képlet alapján kiszámított kamat formájában – való tájékoztatása. Egyrészt ez az információ – melyet az irányelv 3. cikke értelmében a hirdetésben fel kell tüntetni – hozzájárul a piac átláthatóságához, mivel lehetővé teszi, hogy a fogyasztó összehasonlítsa a hitelajánlatokat. Másrészt pedig lehetővé teszi a fogyasztó számára, hogy felmérje kötelezettségvállalásának terjedelmét (70. pont).

A hivatkozott irányelv nem rendelkezik külön azon kölcsönszerződésekről, amelyek esetén a kölcsön nyújtása más pénznemben történik, mint a folyósítás, illetve a törlesztés. Az irányelv megalkotásakor, módosításakor a deviza alapú hitelezés még nem volt elterjedt. Ettől függetlenül a később tömegesen, több tagállamban is alkalmazott deviza alapú kölcsönszerződésekre – így a perbeli szerződésre is – irányadó nemzeti jogszabályoknak meg kellett felelniük az irányelv rendelkezéseinek.

A THM rendelet jelen jogvita eldöntése szempontjából irányadó, a szerződés megkötésekor hatályos rendelkezései az alábbiakat tartalmazzák. A THM rendelet 8. § (1) bekezdése szerint a teljes hiteldíjmutató belső kamatláb, amely mellett az ügyfél által visszafizetendő tőke és hiteldíj egyenlő az ügyfél által a hitel folyósításáig bezárólag a kölcsönrel kapcsolatban - a (2) bekezdésben meghatározott kivételekkel - fizetett összes költséggel csökkentett hitelösszeggel. A THM számításánál az ügyfél által a pénzügyi intézménynek fizetett költségeket, valamint a harmadik személynek fizetett költségek közül az ügyfél által felajánlott fedezet értébecslésének díját és lakásépítéseknel a helyszíni szemlék díját kell figyelembe venni. A (2) bekezdés nevesíti a THM számításánál figyelembe nem vehető költségeket. A 8. § semmilyen speciális rendelkezést nem tartalmaz a deviza alapú kölcsönszerződésekre. Ugyanakkor a THM rendelet 11/B. § (1) bekezdésében akként rendelkezik a deviza alapú kölcsönök tekintetében, hogy a 10. §-ban meghatározott képleteknél az ügyfél által teljesített kifizetéseket forintban kell számításba venni, az a) pont szerint a szerződésben rögzített THM számításnál a pénzügyi intézménynél alkalmazott, a szerződés megkötését megelőző 10 napnál nem régebbi devizaárfolyam figyelembe vételével. A THM rendelet módot ad mind egynemű, mind kétnemű árfolyamok alkalmazására.

A THM rendelet értelmében, amennyiben kétnemű árfolyam kerül a szerződés szerint alkalmazásra (mint a perbeli esetben is) a THM számításakor kifejezetten az egy és ugyanazon az adott napon érvényes eladási és vételi árfolyamokat kellett figyelembe venni úgy, hogy a devizában kifejezett kölcsön összeget – a kölcsönszerződés megkötését megelőző 10 napnál nem régebbi, tetszőlegesen választott napon érvényes – vételi árfolyammal, a mindenkori törlesztőrészeket pedig ugyanezen az adott napon érvényes eladási árfolyammal kellett megszorozni. Ez a képletben az Ak tétel alatt jelenik meg, tehát a devizavételi- és eladási árfolyamot a THM-ben figyelembe kellett venni.

Az adott ügyben a jogerős közbenső ítélet akként foglalt állást, hogy a THM-ben az eladási és vételi árfolyam figyelembe vételre került, ezt a megállapítást a felülvizsgálati kérelem nem vitatja, így ezt a Kúria is tényként fogadta el.

A THM rendelet szerinti képletben akár egynemű, akár kétnemű árfolyamot alkalmaz a pénzügyi intézmény, az átszámítást lehetővé tevő tényezőként jelenik meg az árfolyam. A THM képletben egyéb módon az alkalmazott árfolyam, árfolyamok nem jelennek meg. A THM rendeletből magából nem következik, hogy kétnemű devizaárfolyam alkalmazásából származó különbözetet a szerződésben fel kellene tüntetni. A Kúria megítélése szerint azonban az a következtetés sem vonható le a THM rendeletből, hogy az nem lenne költség. A THM rendelet szerkezetéből arra kell következtetni, hogy a 8. § azokra a kölcsönszerződésekre vonatkozik, melyek esetén a kölcsön

nyújtására, folyósítására, törlesztésére forintban kerül sor, míg ezt követően rendezi a THM rendelet a deviza alapú kölcsönszerződésekre vonatkozó szabályokat. Vagyis önmagában abból, hogy nem a 8. § tartalmazza a deviza átváltásával kapcsolatos rendelkezéseket, nem következik, hogy a vételi és eladási árfolyamból származó eltérés nem költség.

A THM rendeletnek az előbbieken másodikként megjelölt célja, funkciója nem tud maradéktalanul érvényesülni deviza alapú kölcsönszerződések esetén. A THM nem alkalmas, nem lehet alkalmas arra, hogy annak alapján a kölcsön felvevője összegeként kiszámítsa a teljes futamidő alatt őt terhelő fizetési kötelezettségét. A forint-deviza árfolyamok alakulását illetően ugyanis a THM semmilyen előzetes tájékoztatást nem tud adni. A forint-deviza árfolyamának változása a feleken kívül álló körülmény. Ugyanakkor a vételi és eladási árfolyam közötti különbség, a banki működéshez, a belső árképzéshez kapcsolódó fogalom. Azt, hogy az árfolyamrész a pénzügyi intézmény milyen %-ban határozza meg, üzletpolitikája, üzleti érdekei és a keresleti-kínálati viszonyok befolyásolják. A perbeli tényállás szerint az árfolyamrész hosszú ideig - a THM meghatározásától egészen 2008 októberéig - változatlan mértékű volt, a deviza-középárfolyamhoz viszonyítva +/- 0,5%. Ezt követően emelték fel a deviza-középárfolyamhoz viszonyítva +/- 1%-ra. A felperes törlesztőrészleteit tehát – a perbeli szerződés alapján – két egymástól elkülönülő körülmény is növelhette: egyrészt az árfolyamkockázat (ez akár csökkenthette is), másrészt az árfolyamrész, amely a fogyasztó számára szükségképpen többlet terhet jelent az egynemű árfolyam alkalmazásához képest. A kétnemű, a folyósításkor vételi, a törlesztésekkor eladási árfolyamok alkalmazásából eredő teher mindenképpen a fogyasztót terheli, melyet a szerződés megkötésekor tudomásul vett és annak mértéke változatlanságával főszabályként jogszerűen számolhatott. A kétnemű árfolyamok alkalmazása miatt a vételi és eladási árfolyam közötti különbözet az árfolyam változatlansága mellett is teher, az árfolyam változása - akár a forint erősödése - esetén is többletfizetési kötelezettséget eredményez a fogyasztó számára az akkori vételi árfolyammal összehasonlítva.

Tekintettel arra, hogy a Hpt. 213. §-a egyértelműen fogyasztóvédelmi célú, a fogyasztó megfelelő informáltságát célzó rendelkezés, a „költség” e jogszabályhely szerinti fogalmát objektív teleologikus módon nem a pénzügyi intézmény oldaláról, hanem a fogyasztó szempontjából kell értelmezni. Ez azt jelenti, hogy ami a fogyasztó számára fizetési kötelezettséget, terhet jelent az költség. Ezt az értelmezést támasztja alá a hivatkozott irányelv 1. cikk (2) bekezdés d) pontja is, mely szerint a fogyasztónak nyújtott hitel teljes költsége alatt mindazt a költséget kell érteni, mely a kölcsönszerződéshez közvetlenül kapcsolódik. Ezen elvárásnak felel meg a Hpt. 212. § (2) bekezdése is, amely szerint a teljes hiteldíj a kölcsönért fizetendő teljes terhelés, amely tartalmazza a kamatokat, a folyósításkori jutalékokat és minden egyéb – a kölcsön felhasználásával kapcsolatosan fizetendő – költséget. E jogszabályhely nyelvtani értelmezése alapján a kölcsönért fizetendő terhelés alatt a kamatokat, jutalékokat (járulékokat) és az egyéb költségeket kell érteni, ez utóbbi körbe tartozik a vételi és eladási árfolyam közötti eltérés mértéke is.

A fenti jogi álláspontot támasztják alá az alábbiak is. Jelen perben - szemben a Pfv.VII.

21.247/2012. számú ügyel - nem volt vitatott (a felek egyező előadást tettek e tárgyban), hogy van tényleges átváltás, vagyis, hogy a folyósításkor a pénzügyi intézmény a devizát átváltja forintra, majd a törlesztésekkor a forintot visszaváltja devizára, vagyis konverziós szolgáltatást nyújt. E kérdés megítélése tárgyában egyébként a Kúria a hivatkozott ügyben nem is tett fel kérdést az Európai Unió Bíróságának. Kérdései arra irányultak, hogy az árfolyamrész tisztességtelensége egyáltalán vizsgálható-e a bíróság által, illetve ha vizsgálható és azt tisztességtelenségnek találná, a tisztességtelen rendelkezés hogyan orvosolható.

Jelen ügyben - figyelemmel a felek előadására - a Kúria tényként köteles elfogadni, hogy volt és van konverziós szolgáltatás, ennek pedig költségei vannak. A Kúria nem osztja a Legfőbb Ügyész szakmai véleményében kifejtett azon álláspontot, hogy elkülönítendő, elkülöníthető az adott szerződéses konstrukcióban a kölcsönszerződéstől a deviza forintra, illetve a forint devizára történő

átváltására irányuló szerződéses megállapodás. A perbeli kölcsönszerződésnek ugyanis elválaszthatatlan része a konverzió, anélkül a kölcsönszerződés nem teljesíthető.

Azt, hogy a vételi és eladási árfolyam alkalmazásából eredő eltérés költség, nem cáfolják a jelen ügyben nem irányadó, 2010. november 27-től hatályos Hpt.-nek a rendelkezései sem. A hatályos Hpt. 200/A. §-a deviza alapú lakáskölcsön esetén írja elő, hogy az átváltásra mind a folyósításkor, mind a törlesztésekkor a kölcsönt nyújtó hitelintézet által meghatározott középárfolyamon vagy az MNB hivatalos devizaárfolyamán kell, hogy sor kerüljön. A Hpt. 209. § (1) bekezdés g) pontja - visszautalva a 200/A. § szerinti árfolyamok közötti választási lehetőségre - valóban a számítási mód kifejezést használja, de mivel egynemű árfolyam alkalmazását írja elő, ezen kifejezés használatából nem lehet arra következtetni, hogy kétnemű árfolyam alkalmazásából nem keletkezik költség a fogyasztó oldalán. A Hpt. egyes rendelkezéseit 2010. november 27-i hatállyal módosító 2010. évi XCVI. tv. indokolása az 1. § kapcsán azt tartalmazza: „a devizában nyilvántartott, illetve devizában nyújtott, de forintban törlesztett hitelekhez kapcsolódó fizetések alkalmával (pénzügyi intézmény által történő folyósítás, ügyfél általi elő- vagy végtörlesztés és díjak megfizetése) az egyes devizanemek bankok által meghatározott átváltási illetve eladási árfolyamai közötti jelentős különbség miatt az ügyfeleket terhelő indokolatlanul magas költség keletkezik”.

Mindezekre tekintettel a Kúria megítélése szerint a vételi és eladási árfolyamok alkalmazásából eredő teher olyan költségnek minősül, amit a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja szerint a szerződésben fel kell tüntetni.

Álláspontja kialakítása során a Kúria figyelemmel volt arra is, hogy amennyiben a perbeli kétnemű árfolyam alkalmazásából eredő fogyasztói terhet nem tekinti költségnek, hanem számítási módnak, szerződésen kívüli tényezőnek, az azzal a következménnyel járna, hogy az I. r. alperes a piaci szabályok korlátai között szabadon, egyoldalúan módosíthatta és módosíthatja a jövőben a vételi és eladási árfolyam közötti különbséget. Egy ilyen értelmezés pedig ellentétes lenne a hivatkozott rendelkezés céljával, a fogyasztók hatékony védelmével.

A Kúria álláspontja szerint a perbeli lakossági, fogyasztási kölcsönszerződésben tételesen rögzíteni kellett volna vagy az árfolyamrés mértékét (deviza-középárfolyam +/- 0,5%), vagy a vételi és eladási árfolyam alkalmazásából eredő eltérés mértékét (1%), melytől a pénzügyi intézmény csak az egyoldalú szerződésmódosítás szabályait betartva térhetett volna el a fogyasztó hátrányára.

Bár nincs ügydöntő jelentősége, a Kúria rögzíti, miszerint nem osztja a másodfokú bíróság álláspontját a tekintetben, hogy a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja a b) pont kifejtése. A Kúria megítélése szerint az (1) bekezdés b) pontjának kifejtését a THM rendelet tartalmazza, míg az (1) bekezdés c) pontja olyan költségeket is magában foglal, melyeket a b) pont nem tartalmaz.

A másodfokú bíróság a semmisség jogkövetkezményeként egyértelműen az eredeti állapot helyreállításáról rendelkezett anélkül, hogy azt megindokolta, illetve tételes iránymutatást adott volna arról, hogyan kell az eredeti állapotot helyreállítani. Az alperesek felülvizsgálati kérelme ezen jogkövetkezmény alkalmazásának jogszerűségét vitatta. Így tehát a Kúriának abban a kérdésben is állást kellett foglalnia, hogy a perben megállapított, a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontjába ütköző szerződés semmisségének mi a jogkövetkezménye.

A Hpt. 213. §-ának (1) bekezdése kizárólag arról rendelkezik, hogy az ott meghatározott feltételek bekövetkezése esetén a szerződés semmis, de hogy a semmisségnek mi a jogkövetkezménye, azt nem határozta meg. A Ptk. 1. § (1) bekezdése általános jelleggel, minden magánjogi jogviszony tekintetében kötelezővé teszi, hogy az ilyen viszonyokat szabályozó más jogszabályokat – ha eltérően nem rendelkeznek – a Ptk.-val összhangban, rendelkezéseire figyelemmel kell értelmezni. A Ptk. 237 – 239. §-ai szabályozzák az érvénytelenség jogkövetkezményeit, ezért a Hpt. 213. § (1) bekezdésében írt semmisség jogkövetkezményeit is a Ptk. hivatkozott rendelkezései alapján kell megállapítani. A Ptk. szerint a szerződés semmisségének jogkövetkezménye lehet az eredeti állapot helyreállítása [237. § (1) bek.], a szerződés hatályossá nyilvánítása a határozathozatalig terjedő időre, illetve az érvénytelen szerződés érvényessé nyilvánítása, ha az érvénytelenség oka

megszüntethető [237. § (2) bek.], valamint a szerződés részbeni érvénytelenségének megállapítása [239. §].

A jelen perbeli kereset benyújtását megelőzően elfogadott, az érvénytelenség jogkövetkezményeiről szóló 1/2010 (VI.28.) PK vélemény 5. pontja tételesen tartalmazza: ha az érvénytelenség oka kiküszöbölhető vagy utóbb megszűnt, a bíróság az érvénytelen szerződést a megkötésének időpontjára visszamenő hatállyal érvényessé nyilváníthatja. A szerződés érvényessé nyilvánítása egyenrangú lehetőség az eredeti állapot helyreállításával. Ha mindkettő alkalmazható lenne, akkor a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik annak eldöntése, hogy az érvénytelenség melyik jogkövetkezményét alkalmazza. A PK vélemény az addigra már kialakult joggyakorlatot rögzíti. Már a BH 1991. 63. szám alatt közzétett eseti döntésében rögzítette a Legfelsőbb Bíróság, hogy az érvénytelenségi ok kiküszöbölésével a szerződés érvényessé nyilvánítása egyenrangú lehetőség az eredeti állapot helyreállításával. Ugyanezt a megállapítást tartalmazzák például a BH 1998. 226. számú, illetve a BH 2001. 473. számú eseti döntésekben kifejtettek. Egyértelműen rögzíthető tehát, hogy az irányadó joggyakorlat már a perbeli szerződés megkötésekor egyenrangú lehetőségnek tekintette a szerződés érvényessé nyilvánítását az eredeti állapot helyreállításával.

Az 1/2010 (VI.28.) PK vélemény 7. pontja rögzíti, hogy a bíróság a fél által kért jogkövetkezmény helyett az érvénytelenség más jogkövetkezményét is alkalmazhatja, nem alkalmazhat azonban olyan megoldást, amely ellen valamennyi fél tiltakozik. Az érvényessé nyilvánítással szemben ilyenként értékelhető nyilatkozatot az eljárás során egyik fél sem tett. A perben tehát nem volt eljárásjogi akadálya, hogy a bíróság megvizsgálja, a semmisség egyenrangú jogkövetkezményei közül melyik jogkövetkezményt kell alkalmazni.

A hivatkozott PK vélemény 5. pontjának indokolása tételesen tartalmazza: „a bírói gyakorlat odáig is eljutott, hogy ha mindkét lehetőség alkalmazható, a bíróságnak azt kell elsősorban vizsgálnia, hogy van-e mód a szerződés érvényessé tételére és amennyiben annak a jogi feltételei fennállnak a szerződés hibáját orvosolja”. Ez pedig azt jelenti, hogy először azt szükséges mérlegelni, miszerint az érvénytelenség oka célszerűen kiküszöbölhető-e, és ha arra a meggyőződésre jut a bíróság, hogy nem, csak akkor lehet az eredeti állapot helyreállítása lehetőségét vizsgálni. Az érvényessé nyilvánítás mindig a bíróság ex tunc hatályú konstitutív döntése.

Jelen perben a szerződés érvénytelenségének oka a korábban kifejtettek szerint az, hogy a szerződés tételesen, százalékos mértékben megjelölve nem tartalmazza az árfolyamrés vagy a vételi és eladási árfolyam egymástól való eltérésének mértékét. Ez az érvénytelenségi ok azonban kiküszöbölhető, vagyis a szerződés hibája orvosolható, így a Kúria az eredeti állapot helyreállíthatóságának kérdését nem vizsgálta.

Az érvénytelenségi ok az adott tényállás mellett a fogyasztó nem megfelelő formában történt tájékoztatása egy, a fizetési kötelezettségeire kiható, bár az összfizetési kötelezettséghez viszonyítottan egyértelműen nem jelentős költségről. Ugyanakkor megállapítható, hogy az árfolyamrés mértéke a szerződésben szereplő THM-ben ténylegesen értékelésre került. A felperes pedig az I. r. alperes által alkalmazott árfolyamrés mértékéről az I. r. alperes által közzétett nyilvános adatokból tájékozódhatott. A THM kiszámításakor, a szerződés megkötésekor, a folyósításkor, a törlesztések kezdeti szakaszában egészen 2008 októberéig az árfolyamrés mértéke a deviza-középfolyam +/- 0,5 % volt. Lényegében az érvénytelen szerződés érvényessé nyilvánítása során a Kúriának az adott tényállás mellett nem volt más feladata, mint az, hogy a THM kiszámításakor, illetve a szerződés megkötésekor irányadó árfolyamrés mértékét vagy a vételi és eladási árfolyam közötti eltérés mértékét kifejezetten is a szerződés részévé tegye. Az adott tényállás mellett úgy lehet tekinteni, hogy a szerződéses konszenzus e vonatkozásban fenn is állt a felek között a szerződéskötés időpontjában. Amennyiben a szerződés időtartama alatt az árfolyamrés, a vételi és eladási árfolyam közötti eltérés nem változott volna, egyéb jogkövetkezménye a szerződés perbeli „formainak” tekinthető hiányosságának nem lenne, mint az érvénytelenségi ok kiküszöbölése, vagyis annak ítélettel történő rögzítése, hogy az árfolyamrés a

deviza-középárfolyam +/- 0,5%, a vételi és az eladási árfolyamok közötti különbözet 1%. Jelen ügyben azonban ismert, hogy a fenti mértékű árfolyamrés helyett az I. r. alperes +/- 1% árfolyamrést alkalmazott 2008 októberétől anélkül, hogy adat merült volna fel arra, hogy az egyoldalú szerződésmódosításra irányadó szabályokat figyelembe vette volna. Tehát az érvénytelen szerződés érvényessé nyilvánításának a peres felek között elszámolási jogkövetkezménye is lehet.

A Kúria a fent kifejtettekre tekintettel a Pp. 275. § (3) és (4) bekezdése alkalmazásával a rendelkező részben írtak szerint rendelkezett az érvénytelenség okának megszüntetéséről és a szerződés érvényessé nyilvánításáról.

Az elsőfokú bíróságnak a folytatódó eljárásban azt kell vizsgálnia, hogy a közbenső ítéletben rögzített árfolyameltéréshez, árfolyamréshez képest az alperesek 2008 októberétől kezdődően ténylegesen érvényesítették-e a felperessel szemben a megemelt árfolyamrést, árfolyameltérést, ha igen, annak volt-e jogszerű, a szerződésben rögzített oka, és ha volt, a módosítást a vonatkozó jogszabályoknak megfelelően hajtotta-e végre az I.r. alperes. Az elsőfokú bíróságnak rendelkeznie kell azon összegek visszafizetéséről, elszámolásáról a felperes javára, melyeknél igazolhatóan nem jogszerűen 1%-ot meghaladó devizavételi- és eladási árfolyam különbözettel számolták el a felperes által megfizetett törlesztőrészleteket.

A Kúria előírja a folytatódó eljárásban annak vizsgálatát is, hogy a jogerős közbenső ítéletben rögzített 215.999 Ft, melyet a felperes a közbenső ítélet megállapítása szerint nem kapott kézhez, miből adódik, az költségnek tekinthető-e, ha igen, volt-e a szerződésben rögzített jogalapja annak, hogy az adott összeget a felperes nem kapta meg. Amennyiben költségnek tekintendő és nem volt szerződéses alapja, az elszámolás körében ezen összegre is figyelemmel kell lenni.

(Kúria Gfv. VII. 30.078/2013.)